

ВЕТЕРИНАРНІ НАУКИ

Франчук-Крива Л.О.

кандидат ветеринарних наук, асистент;

Василенко Г.О.

студентка;

Кулієв А.А.

студент;

Гірін В.В.

студент,

Одеський державний аграрний університет

РОСЛИННІ СЕДАТИВНІ ПРЕПАРАТИ ДЛЯ СОБАК

Вступ. Хронічний стрес нині є масштабною проблемою не лише людей, але і домашніх тварин. Як повідомляє Salonen Milla et al. [8] у 72,5 % собак виявляють в анамнезі тривожну поведінку.

За даними Американського клубу собаківництва, стрес виникає, переважно, на тлі трьох основних причин: тривоги, пов'язаної з когнітивними дисфункціями (у геріатричних тварин), різного роду страхів (гучних звуків, переїзду, скупчення людей, ветеринарної лікарні тощо) та тривоги розлуки [5; 7]. За окремою оцінкою, тривога розлуки виникає у близько 14 % собак [5]. В літературі останніх років [8] найбільш сильним тригером стресу у собак вважають шум. Проте, не можна не погодитись із даними [9], що приблизно 60 % собак зазнають стресу щоразу під час візиту до ветеринарної клініки. Крім того, нещодавні дослідження показують, що емоційне здоров'я та рівень стресу людини можуть впливати на розвиток стресу і у собаки. Відповідно досліджень групи науковців на чолі з Sundman Ann-Sofie [6] встановлено, що собаки значною мірою відображають рівень стресу своїх власників. Ігнорування стресового стану собаки призводить до хронічної емоційної напруги з подальшим розвитком у неї психопатологій (обсесивно-компульсивні розлади, спонтанна агресія, психогенна алопеція, булімія, анорексія тощо) і широкого спектру соматичних захворювань [2, с. 31; 5]. Проблематика питання пов'язана, також, з неможливістю повного виключення стресу з життя тварини або людини. Єдиним шляхом допомоги є зведення кількості епізодів та прояву стресу до мінімуму за рахунок терапії

препаратами з нейромедіаторною дією, зокрема, седативними [2, с. 31; 3, с. 40]. До групи «седативних» відносять лікарські засоби на основі речовин як синтетичного, так і природного походження, проте нині основна перевага належить препаратам, створеним саме на основі рослинної сировини. Рослинні седативні препарати, у порівнянні із синтетичними, є більш безпечними, доступними, добре переносяться організмом, не викликають серйозних побічних реакцій та звикання [4, с. 64]. Механізм дії рослинних седативних засобів є підкорковим – полягає у підсиленні спорідненості ГАМК до ГАМК-рецепторів в підкіркових утвореннях (перш за все в ретикулярній формації), послаблюючи їх збудливий вплив на кору головного мозку [1, с. 96].

Виклад основного матеріалу. *Мета* наших досліджень полягала в аналізі асортименту рослинних седативних препаратів для собак. Увага акцентувалась на вивченні складу, спектру лікарських форм, виробників і країн-виробників дослідних препаратів. Дослідження проведені з грудня 2021 р. по січень 2022 р. на базі студентського наукового гуртка «Клінічна ветеринарна фармакологія». Матеріалами дослідження були асортимент рослинних седативних препаратів для собак, інструкції до препаратів. Під час дослідження використано метод контент-аналізу, аналітичний, порівняльний і статистичний методи.

За результатами аналізу, на ветеринарному фармацевтичному ринку виявлено 21 торгове найменування (ТН) седативних препаратів для собак. Встановлено, що препарати даної групи представлені у 10 лікарських формах (табл. 1). Серед представлених груп лікарських форм переважали рідкі (54,1 %), з найбільшою часткою у препаратів в формі крапель – 33,3 %. В свою чергу, в залежності від шляхів введення, більший об'єм становили краплі для перорального застосування – 25,0 %, а менший (8,3 %) – краплі спот-он (нашкірне нанесення). Серед твердих лікарських форм домінуючу позицію займали таблетки – 29,2 %. Меншість серед лікарських форм препаратів седативної дії для собак складала м'які лікарські форми – 4,2 %. Крім того, окремі торгові найменування нараховували до чотирьох різних лікарських форм. Так, рослинний комбінований седативний препарат для собак «Релаксивет» випускається у чотирьох різних формах – рідина для дифузора, краплі пероральні, краплі спот-он та нашійник.

З-поміж представленого асортименту, частка рослинних седативних препаратів становила 57,1 % ($P < 0,05$). Рослинна сировина в препаратах містилась у в формі екстрактів, настоїв, відварів та ефірних олій. Переважна більшість лікарської рослинної сировини у седативних препаратах знаходилась у формі сухих, рідких і густих екстрактів – 58,3 % ($P < 0,05$) («Фітогамма», «Стрессостоп», «Фітекс» та ін). З ефірних олій найбільш поширеними у складі даної категорії ліків були олії

лаванди, розмарину, герані і ромашки. Ефірні олії, в свою чергу, склали основу таких лікарських форм як нашійник і краплі спот-он.

Таблиця 1

Ранжування лікарських форм седативних препаратів для собак

Агрегатний стан	Лікарська форма	Кількість ТН		Загальна частка, %
		шт.	%	
Твердий	таблетка	7	29,2	41,7
	капсула	1	4,2	
	порошок	1	4,2	
	нашийник	1	4,2	
Рідкий	краплі (пероральні)	6	25,0	54,1
	краплі (спот-он)	2	8,3	
	суспензія	1	4,2	
	рідина	3	12,5	
	спрей	1	4,2	
М'який	гель (пероральний)	1	4,2	4,2

Залежно від кількісного складу рослинних компонентів, седативні препарати поділялись на дві групи – монопрепарати та комбіновані рослинні препарати. Лідерами за пропозицією виявились комбіновані рослинні препарати, частка яких становила 91,7 % ($P < 0,05$). Порівняно з цим, рослинні монопрепарати займали лише 8,3 % (1 ТН). Одну діючу речовину, а саме екстракт валеріани, містив седативний препарат для зовнішнього застосування «*Beaphar No Stress Spot On* краплі антистрес для собак». Найбільш частою активною складовою комбінованих седативних препаратів виявилась Кропива собача (пустирник; *Leonurus L.*) – 90,9 % ($P < 0,05$).

Деяко рідше до складу седативних ліків входили Валер'яна лікарська (*Valeriana officinalis L.*) та Хміль звичайний (*Humulus lupulus*) – по 63,6 % ($P < 0,05$), відповідно. З найменшою частотою серед інгредієнтів зазначались: Котяча м'ята, або котовник (*Nepeta cataria*) – 54,5 %; Глід (*Crataegus*), Півонія незвичайна (*Paeonia anomala*) і Шоломниця байкальська (*Scutellaria baicalensis*) – по 36,4 %; Меліса лікарська (*Melissa officinalis L.*), Чебрець (*Thymus*) і М'ята перцева (*Mentha piperita*) – по 27,3 % ($P < 0,05$), відповідно.

Лідерами за пропозицією рослинних седативних препаратів для собак виявились іноземні фармацевтичні компанії. Сегмент імпортованих засобів сягав 75,0 %, в той час, як вітчизняні препарати склали лише 25,0 % ($P < 0,05$). Серед вітчизняних виробників домінуючі позиції займали компанії ТОВ «Норіс», «Home Food» і «Vitomax».

Висновки. Рослинні седативні препарати для собак становлять 57,1 % асортименту даної групи ліків. Основний об'єм лікарської рослинної сировини у седативних препаратах для собак знаходиться у формі сухих, рідких і густих екстрактів – 58,3 %. Найбільш частою активною складовою комбінованих седативних препаратів для собак виявилась Кропива собача – 90,9 %. Лідерами за пропозицією рослинних седативних препаратів для собак є іноземні фармацевтичні компанії – 75,0 %.

Список використаних джерел:

1. Брюханов В.М. и др. Лекции по фармакологии для высшего медицинского и фармацевтического образования. Барнаул : «Спектр», 2014. С. 96.
2. Карелина Е.А. и др. Методический подход к диагностике и фармакологической коррекции стресса у собак и кошек. *РВЖ*. 2018. № 5. С. 31–36.
3. Савельева О.В., Владимирова І.М. Аналіз номенклатури седативних та снодійних препаратів в Україні. *Фармацевтичний часопис*. 2015. № 3. С. 40–43.
4. Шпичак О.С. Маркетингові дослідження фармацевтичного ринку седативних лікарських засобів рослинного походження для використання у спортивній медицині. *Вісник фармації*. 2013. № 3(75). С. 64–68.
5. Kriss R. Understanding, preventing, and treating dog anxiety. *American Kennel Club*. 2021. URL: <https://www.akc.org/expert-advice/health/treating-dog-anxiety/> (дата звернення: 27.12.2021).
6. Long-term stress levels are synchronized in dogs and their owners. Sundman Ann-Sofie et al. *Scientific Reports*. 2019. Vol. 9. URL: <https://www.nature.com/articles/s41598-019-43851-x> (дата звернення: 10.12.2021).
7. Ollila Erin. Stress in dogs: causes, symptoms & finding relief. *Hills*. 2019. URL: <https://www.hillspet.com/dog-care/behavior-appearance/dog-stress>
8. Prevalence, comorbidity, and breed differences in canine anxiety in 13,700 Finnish pet dogs. Salonen Milla et al. *Scientific Reports*. 2020. Vol. 10. URL: <https://www.nature.com/articles/s41598-020-59837-z> (дата звернення: 20.12.2021).
9. Radosta L. Behavior is medicine. Fear free is better medicine. *Fear free symposium Lisa Radosta proceedings*. Florida Veterinary Behavior Service. West Palm Beach. 2018. URL: <https://fearfreepets.com/wp-content/uploads/delightful-downloads/2018/06/Symposium-Lisa-Radosta-Proceedings.pdf> (дата звернення: 20.01.2022).